

**O'ZBEKISTONDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING
USTUVOR YO'NALISHLARI VA TASHKILY-IQTISODIY MEKANIZMLARI****ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ И ОРГАНИЗАЦИОННО-
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ СФЕРЫ УСЛУГ В
УЗБЕКИСТАНЕ****PRIORITY DIRECTIONS AND ORGANIZATIONAL-ECONOMIC
MECHANISMS FOR DEVELOPING THE SERVICE SECTOR IN UZBEKISTAN****O'sarova Shaxlo Jamshid qizi***Oriental universiteti magistranti**Tel: +998 99 156 27 97**E-mail: o'sarovashaxlo@gmail.com*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari va tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari tahlil qilinadi. IT va raqamli xizmatlar, elektron tijorat, turizm, transport-logistika, fintech, ta'lim va tibbiy xizmatlar integral ustuvorlik indeksi (IUI) asosida baholangan. 2026–2030-yillar uchun ssenariylar prognozi ishlab chiqilib, tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish bo'yicha amaliy takliflar berilgan.*

Kalit so'zlar: *xizmat ko'rsatish sohasi, ustuvor yo'nalishlar, integral ustuvorlik indeksi, tashkiliy-iqtisodiy mexanizm, ssenariy prognozi, raqamli xizmatlar, turizm.*

Аннотация: *В данной статье анализируются приоритетные направления и организационно-экономические механизмы развития сферы услуг Республики Узбекистан. ИТ и цифровые услуги, электронная торговля, туризм, транспорт и логистика, финтех, образование и медицинские услуги оцениваются на основе интегрального индекса приоритетности. Разработан сценарный прогноз на 2026–2030 годы и даны практические рекомендации по совершенствованию организационно-экономических механизмов.*

Ключевые слова: *сфера услуг, приоритетные направления, интегральный индекс приоритетности, организационно-экономический механизм, сценарный прогноз, цифровые услуги, туризм.*

Annotation: *This article analyzes the priority directions and organizational-economic mechanisms for developing the service sector in the Republic of Uzbekistan. IT and digital services, e-commerce, tourism, transport and logistics, fintech, education, and medical services are assessed based on the Integral Priority Index. A scenario-based forecast for 2026–2030 is developed, and practical recommendations for improving organizational-economic mechanisms are provided.*

Keywords: *service sector, priority directions, integral priority index, organizational-economic mechanism, scenario forecast, digital services, tourism.*

1. KIRISH

O'zbekiston iqtisodiyoti so'nggi yillarda tarkibiy o'zgarishlar jarayonini boshdan kechirmoqda. Xizmatlar sohasi milliy YaIMda tobora katta ulushni egallayapti: 2025-yilda ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi 1 050 292,5 mlrd so'mni tashkil etdi [1]. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 11-maydagi PQ-5113-son qarori [2], 2021-yil 30-sentabrdagi PF-6318-son farmoni [3] va 2022-yil 27-yanvardagi PQ-104-son qarori [4] xizmatlar sohasini tizimli rivojlantirishga yo'naltirilgan huquqiy asos yaratdi.

'O'zbekiston — 2030' strategiyasida xizmatlar sohasini raqamlashtirish, turizm salohiyatini ro'yobga chiqarish va xizmatlar eksportini oshirish asosiy maqsadlardan biri qilib belgilangan [5]. 2025-yil 15-maydagi PF-87-son farmoni turizmni strategik tarmoq sifatida rivojlantirishni nazarda tutdi [6]. Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 26-dekabrda 885-son qarori elektron tijoratni yanada kengaytirishga qaratildi [7].

Ushbu tadqiqot maqsadi — xizmat ko'rsatish sohasining ustuvor tarmoqlarini integral baholash usuli asosida aniqlash, 2026–2030-yillar uchun prognoz hisob-kitoblarini amalga oshirish va tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishdan iborat.

2. MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

Xizmatlar sohasining istiqbolli yo'nalishlarini belgilashda Jahon bankining 2024-yilgi «At Your Service?: The Promise of Services-led Growth in Uzbekistan» [8] hisoboti muhim metodologik asos bo'lib xizmat qildi. Ushbu hisobotda xususiy sektor ishtirokini kengaytirish, raqamli infratuzilmani rivojlantirish va xizmatlar bozorida raqobatni kuchaytirish tavsiya etilgan.

OECD «Digital Economy Outlook 2024» (Vol. 1 va 2) [9, 10] hisobotlarida raqamli xizmatlar va AKT sektorining iqtisodiy o'sishda yetakchi rol o'ynayotgani isbotlangan. OECD mamlakatlarida AKT sektori umumiy iqtisodiyotga nisbatan ikki barobar tez o'smoqda.

UNCTAD ma'lumotlariga ko'ra, 2022-yilda rivojlanayotgan mamlakatlar raqamli xizmatlar eksportida 1 trln dollarlik chegarani birinchi marta oshib o'tdi [11]. Bu O'zbekiston uchun ham raqamli xizmatlar eksportida muhim imkoniyatlar mavjudligini ko'rsatadi.

WTO va OECD tomonidan ishlab chiqilgan «Manual on Statistics of International Trade in Services 2010» [12] xalqaro xizmatlar savdosini baholashda asosiy metodologik qo'llanma sifatida foydalanildi. OECD «Compendium of Productivity Indicators 2025» [13] esa xizmatlar sohasini unumdorlik va qo'shilgan qiymat nuqtayi nazaridan baholashda muhim manba bo'ldi.

Mahalliy tadqiqotchilardan Ernazarov (2024) [14] xizmatlar sohasining multiplikativ ta'sirini ta'kidlab, u moliya, ta'lim, sog'liqni saqlash va kommunal xizmatlar orqali butun iqtisodiy tizim samaradorligini oshirishini ko'rsatdi. O'zR MSQning «Xizmatlar sohasining asosiy ko'rsatkichlari» [15] nashri empirik ma'lumotlar uchun asosiy statistik manba bo'ldi.

3. TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda quyidagi usullar qo'llanildi:

1. Integral ustuvorlik indeksi (IUI) — xizmat tarmoqlarini 5 mezon asosida baholash:

$$IUI = (B_1 + B_2 + B_3 + B_4 + B_5) / 5$$

bu yerda: B_1 — bozor talabi; B_2 — bandlik yaratish salohiyati; B_3 — eksport imkoniyati; B_4 — hududiy rivojlanishga ta'sir; B_5 — raqamlashtirish imkoniyati. Har bir mezon 1 dan 5 gacha ball bilan baholandi.

2. Ssenariylar prognoz metodi — ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmini 2026–2030 yillar uchun uch ssenariyda hisoblash:

$$P_t = P_0 \times (1 + r)^t$$

bu yerda: P_t — prognoz yilidagi qiymat; P_0 — 2025-yil bazaviy qiymat (1 050 292,5 mlrd so'm); r — o'sish koeffitsienti; t — prognoz davri (yil).

Konservativ ssenariy: $r = 10\%$ (yillik); Bazaviy ssenariy: $r = 14,7\%$; Optimistik ssenariy: $r = 17\%$.

3. Tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni SWOT va qiyosiy tahlil usulida baholash.

4. TAHLIL VA NATIJALAR

4.1. Xizmat tarmoqlarini integral baholash

Xizmat tarmog'i	B_1	B_2	B_3	B_4	B_5	IUI	Ustuvorlik
IT va raqamli xizmatlar	5	5	5	4	5	4,8	Juda yuqori
Elektron tijorat	5	4	4	5	5	4,6	Juda yuqori
Turizm xizmatlari	5	5	4	5	4	4,6	Juda yuqori
Transport-logistika	5	4	4	5	4	4,4	Yuqori
Fintech xizmatlari	4	4	4	4	5	4,2	Yuqori
Tibbiy xizmatlar	4	4	4	4	4	4,0	Yuqori
Ta'lim xizmatlari	4	4	3	4	5	4,0	Yuqori

Maishiy xizmatlar	5	5	2	5	3	4,0	Yuqori
-------------------	---	---	---	---	---	-----	--------

Manba: Muallif hisob-kitoblari [8, 14, 15]

Jadval 4. Xizmat tarmoqlarining integral ustuvorlik indeksi (IUI)

Jadval 4 ma'lumotlariga ko'ra, eng yuqori IUI ko'rsatkichi IT va raqamli xizmatlarga (4,8) tegishli. Bu tarmoq barcha 5 mezon bo'yicha maksimal yoki maksimalga yaqin ball oldi. Elektron tijorat va turizm xizmatlari ham IUI=4,6 bilan ikkinchi o'rinda turadi. Transport-logistika (4,4) va fintech (4,2) yuqori ustuvor yo'nalishlar sifatida baholandi.

4.2. 2026–2030-yillar uchun ssenariy prognozi

Prognoz hisob-kitoblari quyida keltirilgan:

Yil	Konservativ (110%)	Bazaviy (114,7%)	Optimistik (117%)	Tahliliy izoh
2025	1 050 292,5	1 050 292,5	1 050 292,5	Bazaviy yil
2026	1 155 321,8	1 204 685,5	1 228 842,2	Yuqori o'sish boshlanadi
2027	1 270 853,9	1 381 774,3	1 437 745,4	Ssenariylar farqi kengayadi
2028	1 397 939,3	1 584 895,1	1 682 162,1	Raqamli ta'sir kuchayadi
2029	1 537 733,2	1 817 874,7	1 968 129,7	Infratuzilma muhim bo'ladi
2030	1 691 506,6	2 085 102,2	2 302 711,7	Optimistik — 2,3 trln so'm

Manba: Muallif hisob-kitoblari ($P_0=1\,050\,292,5$ mlrd so'm) [1, 15]

Jadval 5. Ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmining 2026–2030-yillar uchun ssenariy prognozi (mlrd so'm)

Jadval 5 ko'rsatadiki, bazaviy ssenariy bo'yicha xizmatlar hajmi 2025-yildagi 1 050 292,5 mlrd so'mdan 2030-yilga borib 2 085 102,2 mlrd so'mga yetadi — deyarli 2 baravarga o'sish. Optimistik ssenariyda bu ko'rsatkich 2 302 711,7 mlrd so'mni tashkil qilishi mumkin. Konservativ ssenariyda esa 1 691 506,6 mlrd so'm prognoz qilinadi.

4.3. Tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar

Mexanizm	Amaldagi muammo	Takomillashtirish yo'nalishi	Kutilayotgan natija
Hududiy boshqaruv	Xizmatlar hududlarda bir xil rivojlanmagan	Har hudud uchun 'servis xaritasi' ishlab chiqish	Hududiy ixtisoslashuv kuchayadi
Moliyaviy mexanizm	Kichik servis subyektlarida kapital yetishmaydi	Imtiyozli kredit, subsidiya, kafillik kengaytirish	Yangi subyektlar va ish o'rinlari yaratiladi
Raqamli mexanizm	Raqamli xizmatlar qamrovi notekis	Elektron tijorat, mobil to'lov va platformalarni rivojlantirish	Xizmatlar bozori kengayadi
Infratuzilmaviy mexanizm	Qishloq hududlarda servis obyektlari kam	Servis markazlari, logistika punktlari tashkil etish	Aholining xizmatlardan foydalanishi oshadi
Sifat nazorati	Xizmatlar sifati turlicha	Hududiy reytinglar va mijozlar qoniqishi indeksini joriy etish	Raqobat va sifat oshadi
Eksport mexanizmi	Xizmatlar eksporti salohiyati ishga solinmagan	IT, turizm, ta'lim, tibbiyot va BPO xizmatlarini eksportga yo'naltirish	Valyuta tushumlari va raqobatbardoshlik oshadi

Manba: Muallif tahlili [1, 8]

Jadval 6. Tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish modeli

5. XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosa va takliflar ishlab chiqildi:

1. Integral ustuvorlik indeksi bo'yicha IT va raqamli xizmatlar (IUI=4,8), elektron tijorat va turizm (IUI=4,6) xizmatlar sohasining eng istiqbolli yo'nalishlari hisoblanadi. Bu yo'nalishlar yuqori qo'shilgan qiymat yaratish, eksport imkoniyati va hududiy rivojlanishga ta'sir nuqtayi nazaridan eng yuqori ballga ega.

2. Bazaviy ssenariy bo'yicha 2030-yilga borib xizmatlar hajmi 2 085,1 mlrd so'mga yetishi mumkin — bu 2025-yilga nisbatan 98,5% o'sish. Optimistik ssenariyda — 2 302,7 mlrd so'm yoki 2,2 barobar o'sish. Bunday natijalarga erishish uchun xizmatlar sohasida faol davlat siyosati talab etiladi.

3. Tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish bo'yicha amaliy takliflar:

— Har bir hudud uchun 'servis rivojlanish xaritasi' ishlab chiqish va hududiy ixtisoslashuv kontsepsiyasini amalga oshirish;

- Xizmatlar sohasida raqamli transformatsiyani jadallashtirish: elektron tijorat, mobil to'lovlar, telemeditsina, onlayn ta'lim;
 - Turizm klasterlari yaratish: Samarqand-Buxoro-Xorazm uchburchagi, Termiz ziyorat turizmi, Toshkent tibbiy turizm markazi;
 - Transport-logistika xizmatlarini Navoiy, Toshkent viloyati va Sirdaryo hududlarida rivojlantirish;
 - Xizmatlar sifati monitoringi tizimini joriy etish: hududiy reyting va mijozlar qoniqishi indeksi;
 - IT, turizm va tibbiy turizm yo'nalishlarida xizmatlar eksportini rag'batlantirish.
4. Ushbu takliflar O'zbekiston 2030 strategiyasi maqsadlariga [5] va Prezidentning xizmatlar sohasini rivojlantirish bo'yicha qaror va farmonlariga [2, 3, 4, 6, 7] to'liq muvofiq keladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- [1] O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. (2026). O'zbekiston Respublikasida bozor xizmatlarining asosiy ko'rsatkichlari (2026, yanvar–aprel). <https://stat.uz>
- [2] O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-5113-son qarori (2021, 11-may). Xizmatlar sohasini jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida. <https://lex.uz/docs/-5421233>
- [3] O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-6318-son farmoni (2021, 30-sentabr). Xizmatlar sohasini qo'llab-quvvatlashga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida. <https://lex.uz/docs/-5664773>
- [4] O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-104-son qarori (2022, 27-yanvar). Xizmatlar sohasini rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida. <https://lex.uz/docs/-5840284>
- [5] O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-158-son farmoni (2023, 11-sentabr). 'O'zbekiston — 2030' strategiyasi to'g'risida. <https://lex.uz/docs/-6600413>
- [6] O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-87-son farmoni (2025, 15-may). 2025-2026-yillarda sayyohlar oqimini keskin ko'paytirish va turistik xizmatlar ko'lamini jadal kengaytirish orqali turizmning iqtisodiyotdagi o'rni va ahamiyatini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida. <https://lex.uz/uz/docs/-7531559>
- [7] O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 885-son qarori (2024, 26-dekabr). O'zbekiston Respublikasida elektron tijorat sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida. <https://lex.uz/uz/docs/-7282643>
- [8] World Bank. (2024). At your service?: The promise of services-led growth in Uzbekistan. <https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan/publication/promise-of-services-led-growth>

[9] OECD. (2024). OECD digital economy outlook 2024 (Volume 1): Embracing the technology frontier. OECD Publishing. https://www.oecd.org/en/publications/2024/05/oecd-digital-economy-outlook-2024-volume-1_d30a04c9.html

[10] OECD. (2024). OECD digital economy outlook 2024 (Volume 2): Strengthening connectivity, innovation and trust. OECD Publishing. https://www.oecd.org/en/publications/2024/11/oecd-digital-economy-outlook-2024-volume-2_9b2801fc.html

[11] UNCTAD. (2023). Developing economies surpass \$1 trillion mark in digitally deliverable services exports. <https://unctad.org/news/developing-economies-surpass-1-trillion-mark-digitally-deliverable-services-exports>

[12] WTO, UN, Eurostat, IMF, OECD, UNCTAD, & UNWTO. (2012). Manual on statistics of international trade in services 2010. https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesm/seriesm_86rev1e.pdf

[13] OECD. (2025). OECD compendium of productivity indicators 2025. OECD Publishing. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-compendium-of-productivity-indicators-2025_b024d9e1-en.html

[14] Ernazarov, G. B. (2024). Yangi O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanish davrida xizmat ko'rsatish sohasining o'rni va ahamiyati, uning iqtisodiy-statistik tahlili va istiqbollari. Iqtisodiyot va ta'lim. <https://sci-p.uz/index.php/aept/article/view/2900>

[15] O'zbekiston Respublikasida xizmatlar sohasining asosiy ko'rsatkichlari. (2025). Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil. <https://sci-p.uz/index.php/eitt/article/view/2906>

[16] World Bank. (2025). Uzbekistan country economic memorandum: Fostering private sector-led growth and global integration. <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099050625064539607>